

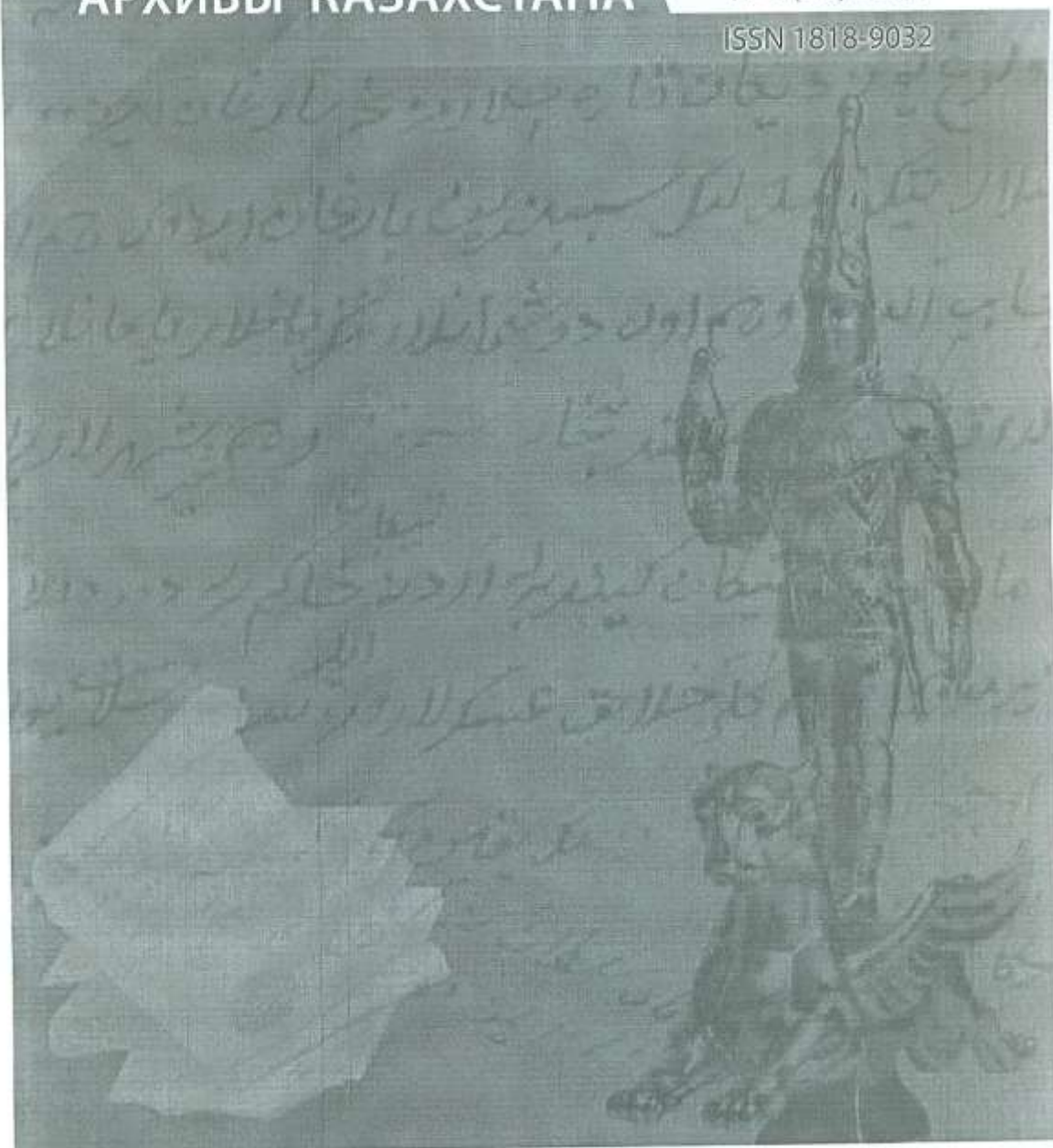

QAZAQSTAN ARHIVTERI

АРХИВЫ КАЗАХСТАНА

№ 2 (54) 2020

ISSN 1818-9032

МАЗМУНЫ / СОДЕРЖАНИЕ

АБАЙ ҚҰНАНБАЕВТЫҢ ТУҒАНЫНА – 175 ЖЫЛ

Р. Ележенова. Әлем таныған Абай шығармалар жинағы 6
А. Мұхаметқалиқызы. Абайдың «Жаз» өлеңі 10

ТАРИХҚА ТАҒЗЫМ

Х. Әбжанов. Ахмет Байұрсынұлы және тарих 12

МЕМЛЕКЕТТІК САЯСАТ ЖӘНЕ АРХИВ

Д. Аманжолова. От процента к функции. Казакхизация и «составление одной коммунистической семьи» 16

ЖЕКЕ ТЕКТІК ҚОР ҚҰЖАТТАРЫНА ШОЛУ

Т.Төлебаев, А. Максымканова. Қазақстан Республикасы Орталық мемлекеттік архивінде жеке тектік қорлардың қалыптасу тарихынан 24

ҰЛЫ ОТАН СОҒЫСЫНДАҒЫ ЖЕҢІСТІҢ 75 ЖЫЛДЫҒЫНА АРНАЛҒАН

«КАЗАХСТАН В ГОДЫ ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЫ 1941-1945 ГГ.: ИСТОРИЧЕСКАЯ ПАМЯТЬ И ВЫЗОВЫ СОВРЕМЕННОСТИ»

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ДӨҢГЕЛЕК ҮСТЕЛІНІҢ БАЯНДАМАЛАРЫ

К. Абдрахманова. Караганда как тыловая база фронта в годы Великой Отечественной войны 29
Р.Абдильдина. Единство народа – источник великой победы 33
Л. Ахметова. Абдыбекте Тулеутали – снайпер 36
С. Белов, А. Суслов. Советские писатели в Чистополе в годы Великой Отечественной войны (1941-1943): современные дискуссии 40
В. Зиновьев. Основные мифы о Великой Отечественной войне 44

Ж. Мажитова. Герои Великой Отечественной войны: страницы боевого пути А.Ф. Дубицкого 48

ҰЛЫ ОТАН СОҒЫСЫНДАҒЫ ЖЕҢІСКЕ – 75 ЖЫЛ

А. Жоранов. Майдан шебінде шырқалған ән 51
Н. Хрипченко. Письма Победы 54

АРХИВ ІСІНІҢ ТӘЖІРИБЕСІ МЕН ӘДІСТЕМЕСІ

А. Әбенова. Архив – қоғамның жады мен тарихы 57

ТАРИХТАҒЫ ТҮЛҒАЛАР: АДАМ ТАҒДЫРЫ ДЕРЕКТЕРДЕ

Ғ. Ақаева. Дара даус иесі – Сауық Жақанова 61
Д. Қалтаева. Шежіреші ғалымның габрииты тұңғыр архив деректерінде 65

АРХИВ ЖӘНЕ АЙМАҚ

Б. Жұматаева. Из истории селей города Алматы 68
С. Мәлікова. Өлке тарихының қайнар көзі 73

АҚПАРАТ

Н. Биримжүлова. «1941-1945 жылдардағы Ұлы Отан соғысы кезіндегі Қазақстан тарихи жад және қазіргі заманның сын-қатерлері» халықаралық дөңгелек үстелі 75
Ғ. Исахан. Өркеніет тәжірибесінің қоймасы 78

ҚҰТТЫҚТАЙМЫЗ

Историк, архивист, краевед 80
 Авторлар туралы мәлімет 81

ҰЛЫ ОТАН СОҒЫСЫНДАҒЫ ЖЕҢІСТІҢ 75 ЖЫЛДЫҒЫНА АРНАЛҒАН
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ДӘНГЕЛЕК ҮСТЕЛІНІҢ БАЯНДАМАЛАРЫ

Лайла Ахметова,
доктор исторических наук,
профессор КазНУ им. аль-Фараби

АБДЫБЕКОВ ТУЛЕГАЛИ – СНАЙПЕР

АННОТАЦИЯ

Статья посвящена знаменитому снайперу-панфиловцу 8-й Гвардейской стрелковой дивизии Тулегалю Абдыбекову, который во время войны за два года смог убить 397 фашистов. В статье приводятся новые данные о снайпере, его подвигах на войне, снайперском движении и о памяти в Казахстане великих подвигов 316 стрелковой – 8 гвардейской дивизии имени генерала И.В. Панфилова и Т. Абдыбекова.

Ключевые слова: Абдыбеков Тулеғали, снайпер, герой, 316 стрелковая – 8 гвардейская дивизия имени генерала И.В. Панфилова, Казахстан, Великая Отечественная война, память.

Абдыбеков Тулеғали родился в 1916 году в Жарминском районе Семипалатинской области (ныне Восточно-Казахстанская область Казахстана). Занимался охотой, поражая бывалых охотников и аксакалов. В 1932 году переехал в Южный Казахстан, в совхоз «Пахта-Арал», где работал хлопководом. Отсюда был призван в ряды Красной Армии. После окончания службы вернулся в родной совхоз и возглавил хлопководческую бригаду.

С 12 декабря 1941 года снова в рядах Красной Армии, призван Пахта-Аральским РВК Южно-Казахстанской области Казахской ССР. В мае 1942 года прибыл на Калининский фронт, стал организатором снайперского движения в своём полку.

Абдыбеков за время пребывания в полку (с 10 мая 1942 г.) проявил себя смелым, мужественным воином. 17 мая 1942 г. вступая в бой под Иваново Холмской области, он истребил 6 фашистов, а когда выбыл из строя командир роты, смело взял на себя командование ротой и выбил из леса просочившихся автоматчиков.

В июле 1942 г. Абдыбеков первым возглавил снайперское движение в полку, первым открыл счет выведенным из строя фашистским солдатам и офицерам.

На 1 декабря 1942 г. у Абдыбекова на боевом счету – 227 истребленных фашистов. Достоин правительственной награды – ордена Ленина.

Тулеғали был не только лучшим снайпером дивизии, но и успешно сочинял стихи. Одно из них было напечатано в дивизионной газете «За Родину!»:

ТЕЛЕГРАММА БЕРЛИН БРЕХУНШТРАССЕ ГЕББЕЛЬСУ.

Бреши не бреши,
А так и запиши—
Двести твоих собак
Угробил я—казах.
Управился один.
А ты, сукин сын,
Орешь, что непобедим.
Поживем, поглядим,
Что от вас останется.
Можешь черту клянуться.
По тебе очень тоскую—
Убить бы суку такую,
Как ты,
Битты!*)

Остаюсь человеком
Тулеғалий Абдыбеков.

(Битты – конец) [*].

Ақпараттық және ғылыми-практикалық журнал

2005 жылдың желтоқсанынан бастап шығады

Құрылтайшысы: Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрлігінің «Қазақстан Республикасының Ұлттық архиві» республикалық мемлекеттік мекемесі»

Бас редактор:

Құсайынова Т.Ж., Қазақстан Республикасы Ұлттық архиві директорының м.а.

Редакциялық кеңес мүшелері:

Тансыбеков Б.Қ., ҚР Мәдениет және спорт министрлігі Архив ісі және құжаттама департаментінің директоры;

Аяған Б.Г., ҚР БЖҒМ ҒҚ Мемлекет тарихи институтының директор орынбасары, тарих ғылымдарының докторы, профессор;

Жұматаева Б.А., ҚР Мәдениет және спорт министрлігінің Орталық мемлекеттік ғылыми-техникалық құжаттама архиві директоры;

Қарымсақов А.Ж., ҚР Мәдениет және спорт министрлігінің Орталық мемлекеттік архивінің директоры;

Сыдықназаров М.Қ., Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия Ұлттық университеті жанындағы Заманауи зерттеулер институтының директоры, PhD докторы;

Әлімғазинов Қ.Ш., ҚР Президенті архиві директорының орынбасары, тарих ғылымдарының докторы;

Аманжолова Д.А., РФА Ресей тарихы институтының жетекші ғылыми қызметкері, тарих ғылымдарының докторы, профессор.

Информационный и научно-практический журнал

Издается с декабря 2005 года

Учредитель: «Республиканское государственное учреждение «Национальный архив Республики Казахстан» Министерства культуры и спорта Республики Казахстан

Главный редактор:

Кусайнова Т.Ж., и.о. директора Национального архива Республики Казахстан.

Члены редакционного совета:

Тансыбеков Б.Қ., директор Департамента архивного дела и документации Министерства культуры и спорта РК;

Аяған Б.Г., заместитель директора Института истории государства КН МОН РК, доктор исторических наук, профессор;

Жұматаева Б.А., директор Центрального государственного архива Научно-технической документации Министерства культуры и спорта РК;

Қарымсақов А.Ж., директор Центрального государственного архива Министерства культуры и спорта РК;

Сыдықназаров М.Қ., директор Института современных исследований при Евразийском Национальном университете им. Л.Н.Гумилева, доктор PHD;

Әлімғазинов Қ.Ш., заместитель директора Архива Президента РК, доктор исторических наук;

Аманжолова Д.А., ведущий научный сотрудник Института российской истории РАН, доктор исторических наук, профессор.

